

Θέματα προσομοίωσης Πανελλαδικών Εξετάσεων : Νεοελληνική Γλώσσα Κείμενο: Μαζοποίηση και δημοκρατία (Ι. Ν. Ξηροτύρης) – διασκευή

Μαζοποίηση και δημοκρατία

Όταν μιλούμε για μάζα, εννοούμε ένα μικρό ή μεγάλο πλήθος ανθρώπων, το οποίο υφίσταται μίαν αλλαγή, ψυχική και πνευματική, από αφορμές συνήθως τυφλής συναίσθηματικής υφής. Για να εννοήσουμε καλύτερα την έννοια μάζας και, γενικότερα, την ουσία του κοινωνικού αυτού φαινομένου, θα αντικαθάλουμε την έννοια «δημοκρατούμενη κοινότητα» στην έννοια μάζα.

Η δημοκρατούμενη κοινότητα κίττειται και στερεώνεται επάνω στις ατομικότητες των ανθρώπων, ενώ η μάζα στηρίζεται επάνω στις ορμές, στις ροπές, στο τυφλό συναίσθημα και στα κολακευόμενα του ανθρώπου ένστικτα. Η κοινότητα είναι μια οργανικά μεγαλωμένη με κοινά πεπρωμένα ενότητα ατόμων, δεμένων με τη συναίσθηση ότι συνειδητά και υπεύθυνα υπηρετούν τον ίδιο σκοπό. Η κοινότητα είναι «ολότητα» άρμονων, υπεύθυνων και αυτοκυριαρχούμενων ανθρώπων, όπου εκτιμάται το διαφοροποιημένο των μελών της, το ανόμοιο και η ατέλειά τους. Η μάζα, αντίθετα, αγαστά την ομοιομορφία. Είναι ενιαία, όχι ολότητα, παρά «όγκος». Τα μέλη της κατέχονται πανομοιότατα από τις ίδιες ορμές, ένστικτα και πάθη, που θολώνουν το μάτι και το νου, όπου η ατομικότητα πηγαίνει πολύ πίσω, τόσο ώστε αυτή να χάνεται, να αφανίζεται ολότελα.

Στη δημοκρατούμενη κοινότητα κάθε μέλος ενεργεί και δρα μέσα σ' έναν κύκλο ανεξαρτησίας, ενώ τη μάζα και το πλήθος της το δένουν οι ορμές και το συνέχουν τα πάθη, τα οποία εξωτερικεύονται κατά τον ίδιο και απαράλλαχτα όμοιο, πανομοιότυπο τρόπο. Εκείνο που δένει την κοινότητα είναι η σίνεση, η ορθοφροσύνη, το κοινό πνεύμα, που σφυρηλατεί το δεσμό κατά συνειδητό και ελεύθερο τρόπο ανάμεσα στα διάφορα άτομα διαφόρων τάξεων. Η μάζα όμως ακολουθεί πάντα τη γραμμή που της δίνεται, δηλαδή που της επιβάλλεται απ' έξω, χωρίς να μπορεί ν' ασκήσει κανένα είδος κριτικής. Η κοινότητα πραγματοποιεί τους σκοπούς της ακολουθώντας διάφορους δρόμους και τρόπους, γιατί σε κάθε μέλος της είναι επιτρεπτό να ζει και να δρα κατά τον τρόπο του κι ελεύθερα.

Παρομοίασαν τον άνθρωπο, δηλαδή κάθε μέλος της δημοκρατούμενης κοινότητας, με τα πετραδάκια του ψηφιδωτού. Το καθένα κρατά μέσα στην ατέλειά του το δικό του χρώμα και σχήμα. Το ένα συμπληρώνει το άλλο, και όλα μαζί το σύνολο. Μέσα στο σύνολο και για το σύνολο έχει το καθένα του την ξεχωριστή του θέση και παίρνει την αξία του. Το ένα δεν μπορεί να αντικαταστήσει το άλλο. Ωστόσο, αυτή η ανομοιότητα προσδίδει στο καθένα την αξία του. Το ίδιο παρατηρείται και στους ανθρώπους μέσα σε μια σωστή κοινότητα. Ο ένας δε μοιάζει με τον άλλον. Είναι μοναδικός. Αν οι άνθρωποι ήταν τέλεια κι απαράλλαχτα όμοιοι, τότε ο καθένας θα μπορούσε να αντικατασταθεί από τον άλλον, από τον οποιονδήποτε δηλαδή τυχόντα αντιπρόσωπό του.

Σ' αυτό το «μοναδικός» βρίσκεται το νόημα του ανθρώπου. Αυτή η μοναδικότητα του δίνει την αξία μέσα στο υπερταγμένο «όλο». Και μόνο μέσα στο «όλο», το πρόσωπο του ανθρώπου παίρνει το νόημα της προσωπικότητας και ξεπερνά τον εαυτό του. Πάντως, η ατομική ύπαρξη του ανθρώπου έχει ανάγκη της κοινότητας, για να πάρει το νόημά της, γιατί ο άνθρωπος είναι φύσει «ζώον πολιτικόν». Αντίθετα πάλι, η κοινότητα έχει ανάγκη της ατομικής ύπαρξης, για να αποκτήσει κι αυτή την ύπαρξή της και το νόημά της.

Ι. Ν. Ξηροτύρης (διασκευασμένο κείμενο)

Εκφωνήσεις

Α. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 100 περίπου λέξεις.

(25 μονάδες)

B1. «Η κοινότητα έχει ανάγκη της ατομικής ύπαρξης, για να αποκτήσει κι αυτή την ύπαρξή της και το νόημά της.»

Να αναπτύξετε το απόσπασμα της 5^{ης} παραγράφου σε μία παράγραφο 80-100 λέξεων.

(10 μονάδες)

B2. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η 4^η παράγραφος του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(5 μονάδες)

B3. Σε ποιο είδος δοκιμίου ανήκει το κείμενο; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αναφέροντας δύο γνωρίσματα και ένα παράθεμα για το καθένα.

(10 μονάδες)

B4. Να μετατρέψετε τη σύνταξη κάθε αποσπάσματος στην αντίθετή της:

α. Για να εννοήσουμε καλύτερα την έννοια μάζα και, γενικότερα, την ουσία του κοινωνικού αυτού φαινομένου, θα αντιπαραβάλουμε την έννοια «δημοκρατούμενη κοινότητα» στην έννοια μάζα. (1^η παράγραφος)

β. Αν οι άνθρωποι ήταν τέλεια κι απαράλλαχτα όμοιοι, τότε ο καθένας μας θα μπορούσε να αντικατασταθεί από τον άλλον, από τον οποιονδήποτε δηλαδή τυχόντα αντιπρόσωπό του. (4^η παράγραφος)

(5 μονάδες)

B5. Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

εκτιμάται, ενιαία, αφανίζεται (2^η παρ.), συνέχουν (3^η παρ.), μοναδικός (5^η παρ.)

(5 μονάδες)

Γ. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, η δημοκρατούμενη κοινότητα είναι μια «ολότητα ώριμων, υπεύθυνων και αυτοκυριαρχούμενων ανθρώπων», οι οποίοι «συνειδητά υπηρετούν τον ίδιο σκοπό». Σήμερα, ωστόσο, γίνεται συχνά λόγος για «κρίση της δημοκρατίας». Ποιοι είναι, κατά τη γνώμη σας, οι κυριότεροι παράγοντες που ευθύνονται για την κρίση αυτή και πώς μπορούμε να προστατέψουμε τη δημοκρατία από αυτούς; Να διατυπώσετε τις απόψεις σας σε ένα δοκίμιο 500-600 λέξεων.

(40 μονάδες)